

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 13:00 uur d.d. 15 juni – 13:00 uur d.d. 16 juni 2020

(OCW) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- De versoepeling van de coronamaatregelen vormt de rode draad door de berichtgeving in de media: de grenzen gaan weer open en we mogen weer op vakantie naar sommige landen in het buitenland. Tegelijkertijd hebben de versoepelingen ook een mogelijke keerzijde: er is al drie dagen sprake van een toenemend aantal coronapatiënten op de IC. Telegraaf citeert virologen die zeggen: "we moeten dit goed in de gaten houden!" Op social media leidt de versoepeling van de reisadviezen tot veel vragen en commentaar.
- Zorgen over het handhaven van de horecaregels groeien bij burgemeesters door het hele land. Sommige burgemeesters en de Koninklijke Horeca Nederland spreken hun wens uit voor de versoepeling van de regels. Veiligheidsregio's zien ook handhaving met elke volgende versoepeling een steeds groter probleem worden. Voorzitter van het Veiligheidsberaad Hubert Bruls ziet dat er geen versoepeling vanuit de overheid aan zit te komen. De "informatiefase" is volgens hem voorbij en gaat er opgetreden worden tegen horecazaken waar de 1,5 meterregel "stelselmatig" overtreden wordt.
- Er is over het algemeen veel aandacht voor de economische en maatschappelijke gevolgen van de coronacrisis. Hierbij dominant in het nieuws zijn de ramingen van het CPB en de brief van burgemeesters van vijftien (middel-)grote gemeenten die stellen dat de tweedeling in de maatschappij en de kansenongelijkheid groeien.
- Volgens de GGD hebben de demonstraties op de Dam en in Rotterdam niet tot meer besmettingen geleid. Over deze demonstraties was onder het Nederlandse publiek veel verontwaardiging, omdat men zich niet aan de afstandsregels hield.
- De hele oppositie in de Tweede Kamer wil van het kabinet een extern onderzoek naar de effectiviteit van de coronamaatregelen. Een stemming daarover splitste de Kamer precies in tweeën, waardoor vandaag een nieuwe stemming volgt. De oppositie wil snel lessen trekken om die bij een eventuele tweede golf te kunnen toepassen. Het kabinet vindt het bij monde van minister De Jonge nog te vroeg voor een evaluatie, maar sluit deze zeker niet uit op een later moment dit jaar.
- De aanschaf van 300 miljoen coronavaccins door Nederland, Duitsland, Frankrijk en Italië is wederom reden voor veel berichtgeving. Gisteren werd bekend dat de landen gezamenlijk 750 miljoen euro betalen. Het is niet duidelijk hoeveel Nederland aan de koop kwijt is.
- De Raad voor de Rechtspraak is kritisch over de coronawet. De Raad vindt met name dat het kabinet duidelijker moet zijn over de gevolgen van de wet. Het moet voor burgers helder zijn wat de regels zijn waar ze zich aan moeten houden.
- Vandaag is er weinig Corona gerelateerd nieuws voor OCW in de media. Wel veel aandacht is er voor een onderzoek van het ISO naar opgelopen studievertragingen als gevolg van de coronacrisis. Zo'n 54.000 studenten lopen vertraging op.
- Ambtenarenfonds ABP, Zorg en Welzijn en de metaalfondsen PME en PMT, samen goed voor zo'n 7,7 miljoen deelnemers, zitten onder een dekingsgraad van 90 procent. Dat is de limiet in het nieuwe stelsel om een korting van de pensioenuitkeringen te voorkomen.

Karakterisering berichtgeving

- Veel media besteden aandacht aan de voorspellingen van het CPB over de Nederlandse economie.
- Burgemeesters van vijftien (middel-)grote gemeenten stellen dat de tweedeling in de maatschappij en de kansenongelijkheid groeien. Hun boodschap dat er meer in die problematiek moet worden geïnvesteerd is breed opgepakt in de media.
- Ook een onderzoek van het ISO naar opgelopen studievertragingen als gevolg van de coronacrisis wordt breed opgepakt.

- Er is ruim aandacht voor het aantal besmettingen in Nederland en wereldwijd.
- Na de demonstratie op de Dam en Rotterdam zijn er nog geen besmettingen. Dit melden verschillende media op basis van informatie van de GGD. In de Telegraaf aandacht voor de vraag of we ons weer zorgen moeten maken nu het aantal coronapatiënten op de ic is toegenomen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Voor de derde dag op rij is het aantal coronapatiënten op de ic toegenomen. Het Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding meldt dat het momenteel gaat om 87 patiënten, acht meer dan gisteren en veertien meer dan afgelopen vrijdag. Het is voor het eerst sinds de piek van de coronacrisis begin april dat het aantal drie dagen op rij toeneemt.

Schade

- Uit onderzoek van ResearchNed in opdracht van het ISO blijkt dat meer dan vijftigduizend studenten studievertraging oplopen door de corona-uitbraak. Vooral hbo'ers en studenten met veel praktische vakken of een stage, zagen hun opleiding de afgelopen maanden stokken.
- Bedrijven die op zoek zijn naar krediet, ondervinden problemen als zij aankloppen bij een nieuwe bank. Grote banken richten zich vanwege de grote drukte vooral op bestaande klanten, stelt Ondernemend Nederland. Vooral familiebedrijven zonder kredietrelatie zijn vaak de dupe.
- Uit een analyse van het UWV over de impact van de coronacrisis op de werkgelegenheid in 35 arbeidsmarktregio's blijkt dat Zuidoost-Brabant en Amsterdam en omgeving de regio's zijn waar de meeste banen verloren gaan.
- In april 2020 daalde het aantal Nederlanders met een betaalde baan snel. Bij jongeren was deze daling het grootst: binnen één maand gingen meer dan honderdduizend banen voor jongeren verloren (CBS).

Scenario's

- De Nederlandse economie krimpt dit jaar met 6%. Volgend jaar vindt wel enig herstel plaats met een groei van 3,3%. De werkloosheid loopt dit jaar op tot 4,8% van de beroepsbevolking, om in 2020 verder te stijgen tot 7%. Dat voorspelt het CPB in de juni-raming. In het slechtste geval (tweede besmettingsgolf) krimpt de economie dit jaar harder en volgend jaar nog verder, terwijl de werkloosheid oploopt tot 10% en de staatsschuld tot ruim 75% van het bbp stijgt.
- Onderzoekers aan het Amsterdam UMC denken twee stoffen gevonden te hebben die misschien kunnen helpen in de strijd tegen het coronavirus. Het gaat om antilichamen die zijn aangetroffen in het bloed van Amsterdammers die zijn genezen van het virus. Volgens onderzoeksleider Marit van Gils zijn de antistoffen "honderd keer sterker dan de antistoffen die er lagen".
- In de week dat vakbondsleden een oordeel vellen over het nieuwe pensioenakkoord, komen de grote pensioenfondsen met tegenvallende cijfers. Ze zijn nog niet hersteld van de grote verliezen op de beurs die de coronacrisis veroorzaakte. Ambtenarenfonds ABP, Zorg en Welzijn en de metaalfondsen PME en PMT, samen goed voor zo'n 7,7 miljoen deelnemers, zitten onder een dekkinggraad van 90 procent. Dat is de limiet in het nieuwe stelsel om een korting van de pensioenuitkeringen te voorkomen.

Informatiebehoefte

Reisadviezen

- Op de social mediakanalen van BZ komen veel vragen binnen over reisadviezen voor en reizen naar specifieke landen, met name Turkije en Oostenrijk.

Tweede besmettingsgolf

- Komt er een tweede golf in Nederland? Viroloog Ab Osterhaus zegt in de Telegraaf dat er een tweede golf kan komen door de versoepeling van maatregelen en doordat we weer gaan reizen. Ook nemen mensen de hygiënemaatregelen niet meer zo nauw. Hij pleit voor het 'meteen' nemen van maatregelen als er weer grote uitbraken te zien zijn.

'Hot spot' coronabesmettingen

- Het AD schrijft dat Zuid-Holland momenteel de 'hotspot' is voor coronabesmettingen en daarmee Noord-Brabant opvolgt. Bijna 32% van de door de GGD's vastgestelde besmettingen komt uit Zuid-Holland. Het RIVM heeft geen verklaring hiervoor, maar mogelijk speelt de bevolkingsdichtheid een rol. Duidelijk is dat de virusbestrijding in Noord-Holland "een stuk effectiever" is dan in Zuid-Holland, aldus de krant.

Nertsenbedrijven

- In de Brabantse gemeenten Gemert-Bakel en Sint Anthonis is opnieuw bij twee nertsenbedrijven corona aangetroffen. Dat melden ministers De Jonge en Schouten aan de Kamer. De bedrijven zijn inmiddels geruimd. In totaal is bij 15 nertsenbedrijven het virus vastgesteld.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Vakantiereizen

- Veel aandacht op radio, tv en op nieuwssites voor de versoepeling van de reisadviezen en welke regels er gelden in de verschillende landen. De Volkskrant en het AD interviewen Nederlanders die deze week op vakantie gaan. De meesten geven aan dichter bij huis te blijven dan ze normaal gesproken zouden doen.

Oproep veiligheidsberaad

- Het overtreden van de 1,5 meterregel in de horeca kan niet "nog weken" zo doorgaan, zegt Bruls van het Veiligheidsberaad, maandagavond. De "informatiefase" is volgens hem voorbij en gaat er opgetreden worden tegen horecazaken waar de 1,5 meterregel "stelselmatig" overtreden wordt.

Garantieregeling mkb

- Het is niet gelukt om een belangrijke bron van financiering voor het mkb in beweging te krijgen met een garantieregeling van de overheid. Alternatieve financiers vinden de in april gelanceerde coronaregeling van EZK te omslachtig. Er zijn door hen pas enkele kredieten verstrekt met overheidssteun, terwijl banken er wel volop gebruik van maken. Stichting MKB Financiering spreekt van marktverstoring. Leningen onder staatsgarantie leveren volgens de alternatieve financiers niets op, maar leiden door de coronacrisis wel tot extra risico's.

Betekenisgeving

Onafhankelijk onderzoek

- Nu de eerste coronagolf op zijn eind lijkt te lopen, spreken diverse politici en deskundigen de wens uit voor een onderzoek naar de juistheid en effectiviteit van de coronamaatregelen. De oppositie wil graag een onafhankelijk onderzoek, maar het kabinet vindt dat nog te vroeg. Een stemming daarover verdeelde de Kamer precies door de helft. Vandaag volgt een nieuwe stemming hierover.
- Van der Wulp (NOS) over de roep om een onafhankelijk onderzoek: "De hele oppositie tegenover het kabinet. De politiek werkt ook weer zoals voor corona. Het leidt tot irritatie bij de coalitiepartijen. De oppositie zou zo'n groot onafhankelijk onderzoek vooral om politieke redenen willen, denken zij.

Toenemend aantal ic-opnames

- Nu het aantal coronapatiënten op de ic voor de derde dag op rij is toegenomen, rijst de vraag of we ons zorgen moeten gaan maken. De Telegraaf stelt dat we 'niet ver van alarmbellen' af zitten op het coronadashboard. De toename valt nog wel onder de door het kabinet gestelde hoeveelheid die noopt tot nieuwe maatregelen. Volgens Ernst Kuipers van het LNAZ steekt niet één regio eruit en is er voldoende capaciteit om deze lichte stijgingen op te vangen.
- Volgens viroloog Marion Koopmans gaat het gelukkig om kleine aantallen, maar moeten wij dit wel goed in de gaten houden. Ook viroloog Bert Niesters denkt langs deze weg en meent dat een kleine toename niet vreemd is wanneer maatregelen worden opgeheven. Volgens hem is er geen reden tot paniek.

Bestrijding corona

- Hoogleraar medische microbiologie Alex Friedrich (UMCG) stelt dat bij de verdere bestrijding van corona meer maatwerk nodig is. Hij pleit ervoor om maatregelen te richten op delen van het land, bijvoorbeeld per provincie of groep gemeenten.
- Oud-directeur GGD Nederland Laurent de Vries zegt op NPO Radio 1 dat het te makkelijk is om nu kritiek te hebben op de gebrekkige testcapaciteit en overbelaste telefoonlijnen van de GGD. "De GGD is jarenlang uitgekleeft, er is alleen maar bezuinigd, dan kun je nu geen kritiek hebben op hoe een pandemie wordt aangepakt", aldus De Vries.
- Volgens jeugdartsen moet er nieuw beleid komen rond het testen en weren van kinderen die naar de kinderopvang gaan. Volgens de Nederlandse Vereniging voor Infectieziektenbestrijding en de AJN Jeugdartsen. De kinderopvang weert momenteel elk kind met 'een snottebel, een loopneus of een kuchje', aldus de jeugdartsen.

Kwetsbare wijken

- Burgemeesters van vijftien (middel-)grote gemeenten stellen dat de tweedeling in de maatschappij en de kansengelijkheid groeien. Het gaat dan onder meer om leerachterstanden, schulden, werkloosheid en ondermijnende criminaliteit. Dit neemt vooral hard toe in achterstandswijken. Het kabinet moet daarom meer investeren in die wijken is hun boodschap.

Jongeren

- Hoewel veel Nederlanders nog maar weinig merken van de financiële impact van de coronacrisis, maken jongeren tot 35 jaar zich meer dan gemiddeld zorgen over baanbehoud, hun inkomen en het opmaken van hun spaargeld. Dat meldt het Nibud maandag op basis van een enquête.

Zorgen over financiën huishoudens

- Een ruime meerderheid van de Nederlandse huishoudens voelt de coronacrisis nog niet in de portemonnee. Ook maken Nederlanders zich minder zorgen dan aan het begin van de crisis. Dat blijkt uit een peiling van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud).

Werkloosheid

- Vakbond CNV vindt dat de overheid alles op alles moet zetten om zoveel mogelijk mensen naar nieuw werk te begeleiden. "Alleen zo voorkomen we een hausse aan langdurig werklozen", aldus CNV in een reactie op de cijfers van het Centraal Planbureau (CPB).

Coronawet

- De Raad voor de Rechtspraak is kritisch over de coronawet. De Raad vindt met name dat het kabinet duidelijker moet zijn over de gevolgen van de wet, "vooral omdat nu nog onduidelijk is hoelang de mogelijke inbreuk op deze grondrechten gaat duren." "Het moet voor burgers helder zijn wat de regels zijn waar ze zich aan moeten houden", schrijft de Raad. "Ook voor handhavers en rechters is het belangrijk dat bepalingen helder zijn, omdat anders het risico bestaat op ongelijke toepassing en daarmee rechtsongelijkheid."

Achterstanden rechtspraak

- Advocaat Geert-Jan Knoops zei op Radio 1 dat oud-rechters moeten worden benaderd om de achterstanden in de rechtspraak op te lossen. Die achterstand is in coronatijd verder opgelopen. Knoops vindt de oplossing van het OM om meer zaken te gaan schikken, geen goed idee.

Nederlanders en vakantie

- Op social media maken verschillende mensen zich druk over de versoepeling van de reisadviezen en met name over dat vlieguren weer mogelijk zijn. Een deel van hen vindt het onverantwoord dat in vliegtuigen de anderhalve meter afstand niet wordt bewaard. Anderen zijn bezorgd dat vakanties zullen leiden tot nieuwe coronahaarden.
- Directeur Oostdam van de ANVR noemt het jammer dat BZ met een pushbericht aangeeft niet te gaan repatriëren in geval van nieuw uitbraken van het coronavirus. Hij raadt aan een pakketreis te boeken omdat je dan sowieso wordt teruggehaald door de reisorganisatie. Volgend reissite Travelpro

informerende de overheid en BZ onvolledig met het genoemde pushbericht. Hij verwacht dat veel reisaanbieders de komende maanden failliet zullen gaan als gevolg van de coronacrisis.

Openbaar vervoer

- Er moet een alternatief komen voor mensen die door een medische aandoening of beperking geen mondkapje kunnen dragen in het openbaar vervoer. Hiervoor pleiten reizigersvereniging Rover en Ieder(in), de koepelorganisatie van mensen met een lichamelijke handicap, verstandelijke beperking of chronische ziekte.

Touringcarbedrijven

- De steunmaatregelen voor touringcarbedrijven zijn niet voldoende. Woensdag voeren busondernemers actie in Den Haag. Met name de uitzonderingspositie van de luchtvaart die gebaseerd is op luchtverversing vinden ze onbegrijpelijk.

Economie en bedrijfsleven

- De rekening voor de coronacrisis moet worden betaald door een einde te maken aan belastingontwijking. Dat stellen topeconomen zoals de Nobelprijswinnaar Joseph Stiglitz en de Fransman Thomas Piketty in een rapport voor ICRICT, de organisatie die zich inzet voor een eerlijkere belastingstelsel, bericht RefDag.

Luchtvaart

- GroenLinks-Kamerlid Kröger stelt kamervragen over de KLM Health-medewerker die het OMT adviseerde, het verdwenen KLM blog over extra ontvankelijkheid voor virussen in een vliegtuig én het verschil in het in de rij staan voor het theater of het vliegtuig. (tweet)
- Burgemeester Haarlemmermeer en voorzitter Veiligheidsregio Kennemerland Schuurmans zal niet handhaven op coronamaatregelen in vliegtuigen, wel op Schiphol. Op de vraag wie er handhaaft in vliegtuigen zei Schuurmans: 'De vliegmaatschappijen handhaven zelf, die hebben belang om te handhaven voor de gezondheid van hun personeel en hun klanten'.

Weg

- Busondernemers gaan woensdag demonstreren op het Malieveld Den Haag: 'Bedrijven dreigen massaal om te vallen'. De steunmaatregelen voor touringcarbedrijven zijn niet voldoende. Op Facebook wordt aangekondigd dat 70 bedrijven deelnemen aan de actie.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen • Bedrijven getroffen door gevolgen van het virus of door maatregelen.	• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • Familie van Nederlanders in getroffen landen • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Zorginstellingen en personeel.	• Algemeen publiek • Politici.